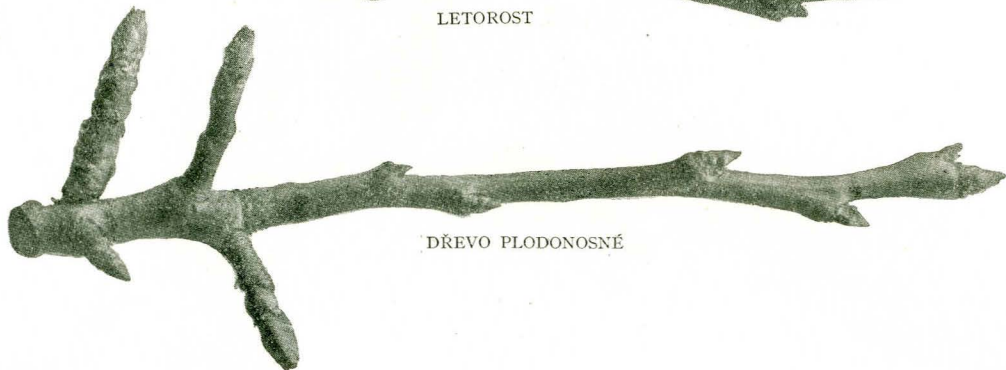

LETOROST

DŘEVO PLODONOSNÉ

HARDYHO MÁŠLOVKA

Kdyby se měla zvoliti jediná nejlepší, asi tak 10.—15. října zrající hruška, jistě by obdržela tato, jež nezáří sice vnější krásou, ale za to vyniká lahodnou, skvostnou chutí, plné vzácné aroma, hlasů nejvíce, takže ji i špičaté jazýčky považují za nejlepší z hrušek zrajících v té době. Stromy plody obalené skýtají nádherný pohled.

Rozšířena byla z Francie, kdež se mělo dříve za to, že jest ze semenáčů Van Monsových; později se teprve zjistilo, že byla asi v roce 1830 majetníkem zahrad Bonetem v Boulogne-sur-Mer, velikým milovníkem zahradnictví, buď někde nalezena anebo vypěstována z jádra; jméno obdržela na památku M. Hardy-ho, tehdejšího ředitele zahrad v Luxemburgu, načež byla na všechny strany rozšířena ze školek Jaminových v Bourg la Reine.

Německý pomolog Oberdieck o ní opět píše, že obdržel v roce 1838 od Van Monse mezi mnoha jinými nepojmenovanými hruškami i tuto a pojmenoval ji „Gellert's Butterbirne“.

Záznam, kdy asi u nás byla zavedena a počala se šířiti, nelze nikde nalézt, avšak její nádherný, úplně zdravý vzrůst a výborná chuť přispěla asi nemálo k tomu, že dnes jest rozšířena po všech obvodech naší vlasti, jak tomu nasvědčují zevšad zasláné, chvályplné zprávy.

Volba tedy nezpůsobí starostí: daří se všude tam, kde hruška vůbec může růsti i v půdě sušší a chudší. Tím arciť není řečeno, že by se právě na taková místa měla sázeti, naopak, čím lepší, živnější půda, tím větší a skvostnější plody; avšak vzhledem k velkým, často až velmi velkým plodům má se pro ni voliti místo chráněné aspoň poněkud před větry, položené třeba i vysoko.

Tvar stromů můžeme voliti jakýkoliv; vysokokmenů lze upotřebiti do polních i domácích sadů, podél silnic, vůbec všude tam, kde se hodí vysokokmen; volně rostoucí nebo pravidelnému řezu podrobené jehlance a palmety v každé domácí nebo hrazené zahradě, v níž nemá nikdy chyběti. Na malé palmety, věncoví jakéhokoliv tvaru se již hodí méně; roste příliš bujně, řezu skýtá dosti obtíží a hlavně proto, že plodnost počíná velice pozdě.

Na kdouli roste výborně, stejně bujně jako na plánce a mělo by se k vytváření jehlanců, palmet a jakýchkoliv uměle vedených tvarů používatí jen na kdouli šlechtěných stromků.

Jediná její vada jest, že plodnost ustává, když se stromy jaksi vyvinuly, tedy o 4—5 let později, třeba šlechtěna byla i na kdouli, proti jiným druhům; jakmile však jednou plodnost započne, rodí pak každoročně, nikdy přespříliš, někdy málo, druhým rokem hojněji.

Ve školce roste velice bujně, kolmo vzhůru a předstihuje ostatní; tvoří krásné rovné kmeny, takže se jí sem tam používá i k mezišlechtění jiných druhů; později na stálé místo vy-

sazena vyvíjí velikou, Jehlancovitou, skvostně olistnělou korunu; větve, které se později pod tíhou plodu rády sklánějí, bývají obaleny krátkým, plodonosným dřevem. Celkem upomíná velice svým vzrůstem na Šedou podzimní máslovku, která vymírá, trpíc velice plísňemi; tato ji má nahraditi aspoň částečně. Zůstává povždy veškerých plísňi prosta a čista, nezmrzá také tak snadno jako druhy jiné, také květy nejsou vůči mrazům tak choulostivé, jako druhů jiných; plody pak drží pevně na stromě.

Dlouhé, silné letorosty se pod oky lehounce prohýbají, jsou zelenavě žlutohnědé, na slunci hnědé nebo červenavě hnědé, špinavě bělavými tečkami řídce a zcela nenápadně poseté a celé jemně šedě ochmýřené.

Silně vyvinutá, kuželovitá oka jsou ostře zakončena, ke konci letorostu méně, dolů víc a více odstálá, hnědé, částečně i stříbřitě šupinatá na patkách silněji vydutých, sotva zřetelně žebérkatých; střední žebérko se táhne hluboko dolů; při bujném vzrůstu se mění spodní oka ve špičky plodonosné (viz obraz).

Rašící strom má přišedivělý vzhled tím, že zelené mladičké lístky jsou zespoda šedě ochmýřeny.

Různě veliké, nápadné, lesklé a tmavě zelené listy bývají po délce srpkovitě, napříč na způsob člunku mírně prohnuté, ke konci letorostu malé, asi 70 mm dlouhé, 40 mm široké, eliptické, spodní až 85 mm dlouhé, 53 mm široké, téměř vejčité s dlouhou špičkou, kraj mají mělce a nepravidelně zoubkovaný, jsou na řapících 22—30 mm dlouhých, s uzounkými, zoubkovanými palisty. Příplodní bývají ještě větší, kratší, méně zoubkované a na delších řapících.

Na plodonosném dřevě se vyvíjí hojnost poměrně malých, kratších, hnědě šupinatých květových pupat s roztrpenou špičkou, z nichž vykvétají celkem neúhledné, asi 35 mm široké, z menších plátků řídce složené květy ve větších chomáčcích (viz obraz).

Velikost plodů bývá velmi nestejná. Barevný obraz znázorňuje velikost i tvar pěkně vyvinutých plodů s vysokokmene a volně rostoucího krsku ve váze 180—230 g, při větší úrodě bývají o něco menší, naproti tomu klidíme s krsku plody asi tak veliké a i větší, 250 až 320 g těžké, jaké sloužily ke zhotovení černého obrazu.

Tvar, jak jej obrazy znázorňují, převládá, vyskytují se však plody, zvláště menší, které jsou spíše delší, útlejší v bocích a spíše protáhlé ke stopce. Povrch bývá pěkně pravidelný a zřídka sem tam velice mírně zhrbolený.

Otevřený kalich jest složen z ústů jako plod zbarvených, vespod vzájemně se dotýkajících, širokých, náhle zúžených, vztyčených, pak hvězdovitě rozložených, se špičkami suchými, a vězí většinou v malé jamce, po okraji mírně zhrbolené.

Krátká, silná, dřevnatá stopka rezavě a zelenavě barvy bývá nejčastěji jen jako ku plodu anebo v nepatrnou jamku vtačena a jednotlivě přimáčknuta hrbolem na stranu; také přechází někdy kroužkovitými hrbolky v plod.

Hladká, na některých plodech zcela jemně zdrsňelá slupka se neleskne, barva její jest zvláštní: zelenavá nebo šedozelenavá, na sluneční straně tak jako zemité zarudlá, nenápadně šeděrvivými, v rudé barvě šedými tečkami hojně poseta a téměř celá jemnou skořicovou rzi tak pokryta, jako by byla zahalena rzivým závojem, jímž proniká spodní barva, sem tam, zvláště blíže stopky se najdou hrubší rezavé skvrny; jednotlivé, zvláště zcela ve stínu vyrostlé plody jsou jen jako šedě zelenavé a hojně tečkované, na špalírech vyrostlé jsou naproti tomu živěji zbarveny, spodní barva žlutavě prokvétá a sluncem ožehlá bývá jasněji zarudlá. Při dozrání plodu se barva téměř ani nemění.

Slabá, ale jemná vůně upomíná na Šedou máslovku podzimní.

Velice jemná, bělavá, někdy lehounce do lososova se měnící dužnina úplně se rozplývá, šťavou kypí, chuť její jest výborná, libě okořeněná, sladká a jemně pikantně navinulá.

Zcela jemnou zrninou obklopený dutoosý jaderník chová v menších pouzdrech malá, tmavě hnědá, po koncích černá jádra v malém počtu.

Dospělé plody se mají protrhávati již asi v polovině září, ostatní ke konci září, načež po 10—12 dnech dospívají k jídlu a potrvají asi do konce října.

Mezi ostatními soudobě zrajícími hruškami zaujímá první místo a třeba nebyla lákavě zbarvena, prodává se dobře na trhu; dopravu snáší v nedozrálém stavu a při dobrém balení zcela dobře, později však velice trpí tlakem.

Bláha o ní napsal: Roste z mládí velice bujně a co zvláštní, že jest na kdouli bujnější než na pláňce, aspoň z mládí; proto se smí šlechtiti na pláňku jen k výchově vysokokmenů, na krsky jen na kdouli. Koruna řídká, štíhlá a vysoká, úrodnost počíná 4. až 6. rokem, pak každého roku přináší krásné a výtečné ovoce; zraje od 1./10.—20./10. Žádá polohu střední, chráněnou proti větrům a výživnou půdu.

V zahradách Pomologického ústavu v Troji jest vedena pod čís. 81, Máslovka Hardyova; „Moravské Ovoce“, čís. 56, Máslovka Gellertova; E. Jankowski „Sad i ogród owocowy“, str. 335, Bera Hardego „Handbuch der Obstkunde“, čís. 298, Lucas „Die wertvollsten Tafelbirnen“, čís. 24, Gellerts Butterbirne ∞ ; Gaucher, čís. 38, též tak; Leroy „Dictionnaire de Pomologie“, čís. 219, Beurré Hardy; Thomas Beurré Gellert.

